

Vlaanderen
is werk

Vlaamse Brede Heroverweging

Dienstencheques
25/06/2021

INHOUD

1	Hoe doeltreffend is de huidige regelgeving? Zijn er positieve of negatieve neveneffecten	
1.1	De zwarte markt van huishoudhulp	3
1.2	Jobcreatie voor kwetsbare groepen en mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt	4
1.3	Ondersteuning combinatie werk/gezin	5
1.4	Mattheuseffect	5
1.5	Andere neveneffecten	6
1.6	Rendabiliteit van de dienstenchequeondernemingen	6
2	Welke lessen kunnen we trekken uit de ‘best practices’ in het buitenland, m.b.t. grootte en soort van uitgaven en inkomsten?	7
2.1	Nederland	7
2.2	Oostenrijk	7
2.3	Frankrijk	7
3	Is de bevoegdheidsverdeling tussen overheden en/of t.o.v. de private sector voor verbetering vatbaar?	10
4	Hoe kunnen de onderzochte regelingen worden ontworpen zodat ze tot minder bureaucratie en overhead leiden? (administratieve vereenvoudiging).....	10
5	Op welke manier(en) kan er een besparing aan uitgavenzijde van 5% respectievelijk 15% worden gerealiseerd?	11
5.1	Verhoging van de aankoopprijs met €0,5, €1 of €2 volledig ten bate van de Vlaamse Overheid	12
5.2	Indexatie van de inruilwaarde (100%) volledig ten bate van de Vlaamse Overheid	13
5.3	Besparingsscenario's: conclusies en bedenkingen	13
6	Referenties	19

1 HOE DOELTREFFEND IS DE HUIDIGE REGELGEVING? ZIJN ER POSITIEVE OF NEGATIEVE NEVENEFFECTEN?

Het dienstenchequestelsel reguleert huishoudelijk dienstverlening in Vlaanderen middels een vouchersysteem, waarbij gebruikers via een bemiddelende partij, een dienstenchequeonderneming, een werknemer kunnen inhuren en betalen met vouchers, of cheques, die gesubsidieerd worden door de Vlaamse Overheid. De maatregel heeft een enorme omvang en maatschappelijke impact: het stelsel kende in 2019 776.461 gebruikers, 123.741 werknemers en 1282 erkende ondernemingen. De totale brutokost van het stelsel bedroeg 1.360 miljoen euro – waarvan de nettokost weliswaar 70%-87% lager ligt (DWSE, 2020). Vanwege de hoge (bruto) subsidiekost is het stelsel regelmatig onderwerp van academisch en publieke discussie.

De evaluatie van de doeltreffendheid van het dienstenchequestelsel is echter een complexe zaak: het stelsel kent namelijk meerdere doelstellingen die in min of meerdere mate worden bereikt en een reeks positieve en ook negatieve neveneffecten. Aanvankelijk kende het dienstenchequestelsel een drieledig doel: de combinatie tussen werk en gezin ondersteunen, het creëren van jobs voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, en het witten van zwart werk. Sinds de invoering van het stelsel in 2004 bestaat er genoeg empirisch bewijs om aan te tonen dat het stelsel overwegend slaagt in het bereiken van deze doelstellingen, met een gedeeltelijke uitzondering van het tegengaan van zwart werk, hoewel de evolutie van de doelmatigheid van de maatregel niet in alle gevallen positief is.

1.1 DE ZWARTE MARKT VAN HUISHOUDHULP

Het is lastig te bepalen hoe groot de zwarte markt van huishoudhulp is, en in welke mate de zwarte markt is geslonken na de introductie van het DC-stelsel. Enkele oudere onderzoeken hiernaar schatten de reductie van de zwarte markt in huishoudhulp dankzij het DC-stelsel ergens tussen de 10% en 20% (Haigner et al., 2010: 83; Peeters et al., 2006-2009). De afgelopen tiental jaren is het DC-stelsel nog behoorlijk gegroeid, waardoor deze percentages naar alle waarschijnlijkheid nog zijn toegenomen. Een recente studie op basis van surveydata schatte het aandeel van de zwarte markt van huishoudhulp nog op slechts 50% (Adriaenssens et al., 2021), waarbij de kanttekening geplaatst dient te worden dat bij het meten van fenomenen als informele arbeid in surveys rekening gehouden dient te worden met sociale wenselijkheid. Het aandeel van de zwarte markt wordt daardoor allicht onderschat. Een belangrijk argument van deze studie is dat mensen die gebruik maken van huishoudhulp op de zwarte markt waarschijnlijk pas overstappen op het formele stelsel in het geval van ‘turnover’: als hun huidige huishoudhulp niet meer beschikbaar is (cf. Theys, 2019). In recente bevragingen geven 6% à 8% van de huidige gebruikers aan dat zij in het verleden een beroep deden op zwart werk (Idea Consult, 2018, 2019), een groep die overigens wel vaker als grootgebruiker van huishoudelijk werk bestempeld kan worden. Inmiddels bestaat het stelsel natuurlijk al enige tijd, waardoor een deel van de nieuwe gebruikers vanzelfsprekend nooit gebruik gemaakt zal hebben van huishoudelijke hulp in het zwart: er begint zich een cultuuromslag te vormen. Een informatiecampagne gericht op de werknemersdoelgroep (laag- en middengeschoolde vrouwen) waarin de sociale voordelen van het stelsel worden toegelicht zou het aandeel van de zwarte markt nog verder kunnen reduceren.

1.2 JOB-CREATIE VOOR KWETSBARE GROEPEN EN MENSEN MET EEN GROTE AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT

Een belangrijk verschil bij het in kaart brengen van de daadwerkelijke jobcreatie is of er sprake is van bruto- of netto-jobcreatie. Onder bruto-jobs verstaan we alle jobs die bestaan binnen het DC-stelsel; onder netto-jobs verstaan we alle jobs binnen het DC-stelsel die niet zouden hebben bestaan in haar afwezigheid. Het verschil tussen deze twee categorieën kan worden geduid met de termen 'deadweight' (jobs die ook zouden hebben bestaan zonder het DC-stelsel) en 'displacement' (jobs die worden afgenomen uit andere sectoren, bijvoorbeeld de zorg). IDEA Consult (2019) berekende voor de Vlaamse Overheid dat binnen het DC-stelsel ongeveer 84.000 à 93.000 netto-jobs bestaan. Van de DC-werknemers behoort een groot deel tot een kwetsbare groep: 36% is bijvoorbeeld van vreemde origine (niet-Belgisch of afkomstig uit één van de buurlanden) (DWSE, 2020: 39) en ongeveer de helft is laaggeschoold (Desiere & Goesaert, 2019; Idea Consult, 2016). 16% van de DC-werknemers is alleenstaande ouder, een stuk meer dan in de algemene bevolking (10%), die bovendien relatief vaak als werkarm gezin worden gezien (DWSE, 2020: 44). Met andere woorden, het stelsel lijkt goed in te spelen op de vraag naar jobcreatie voor kwetsbare groepen.

De verplichting om minstens 60% van hun werknemers te rekruteren uit de werkloosheid werd afgeschaft in 2015, met de voetnoot dat commerciële instellingen in 2014, dus voor de afschaffing, reeds slechts aan 34% uitkeringsgerechtigden raakten (DWSE, 2018). In 2017 bedroeg het percentage uitkeringsgerechtigden dat binnen het stelsel aan de slag ging nog maar 21%. Het percentage instromers dat een job had vóór de DC-job groeide daarentegen hard: van 36% in 2014 tot 53% in 2017 (DWSE, 2020). Het percentage inactieven bleef vrij stabiel. Hoewel met het afschaffen van de 60%-vereiste tegemoet is gekomen aan de wensen van DC-ondernemingen, die moeilijkheden ondervonden met de invulling van hun vacatures, ondermijnt de afschaffing van deze regel dus het activerende vermogen van het DC-stelsel en daarmee haar doelstelling om jobs te creëren voor kwetsbare groepen. Het is dan ook aannemelijk dat het 'deadweight'-effect sinds de afschaffing van de 60%-regel is toegenomen. Het verschil tussen instellingen met commerciële en sociale doelstellingen (for-profits en non-profits) kan hier relevant zijn en zou in de toekomst verder onderzocht moeten worden, zeker ook gezien de verschillen in rendabiliteit tussen de twee types ondernemingen (zie sectie 1.6).

Voorts is er ook de perceptie ontstaan dat in recente jaren een steeds groter aandeel van de DC-werknemerspopulatie wordt aangetrokken uit het buitenland, met name uit Oost-Europa, met het doel om in het DC-stelsel aan de slag te gaan. Ook dit zou wijzen op een toename aan 'deadweight'-jobs. Op basis van verrijkte KSZ-data¹ constateren we dat bijna 10% van de DC-werknemers die instroomden in 2017 een Oost-Europese nationaliteit had terwijl ongeveer 75% de Belgische nationaliteit of die van één van haar buurlanden had. Aan de ene kant is dit een signaal dat er een deadweight-effect bestaat vanuit migratie, aangezien 10% niet verwaarloosbaar is. Aan de andere kant is driekwart van de instromers Belg of afkomstig uit een buurland. Bovendien is niet bekend van de 10% Oost-Europeanen of de 15% instromers met een andere nationaliteit of zij daadwerkelijk gerekruteerd werden om in het DC-stelsel te komen werken of dat het migratie in het algemeen betreft en zij eerder toevallig in het DC-stelsel terecht kwamen. Dit verschil is belangrijk: een Oost-Europeaan die in het kader van gezinsmigratie naar Vlaanderen verhuist, en vervolgens toevallig in het DC-stelsel belandt, was zonder dit stelsel mogelijks op de zwarte markt van huishoudhulp terecht gekomen, waarmee deze persoon ineens tot de basisdoelgroep van het

---

¹ Eigen analyses in het kader van deze nota

stelsel behoort. Een meer diepgaande analyse van deze arbeidsmigranten² is dan ook noodzakelijk voordat hier conclusies aan worden verbonden.

1.3 ONDERSTEUNING COMBINATIE WERK/GEZIN

Er zijn verder sterke evidenties dat het stelsel van dienstencheques zorgt voor een betere mogelijkheid tot combinatie van werk en gezin bij de gebruikers van het stelsel, stress reduceert binnen gezinnen en resulteert in een hogere arbeidsproductiviteit, met name onder (hooggeschoolde) vrouwen (DWSE, 2020). Het zwaartepunt onder gebruikers van dienstencheques ligt dan ook bij de tweeverdieners met kinderen (DWSE, 2020). Aan de ene kant heeft survey-onderzoek uitgewezen dat een meerderheid (70%) van de gezinnen op actieve leeftijd dienstencheques gebruikt om tijd vrij te maken voor werk en zorg (Idea Consult, 2019: 36). Aan de andere kant ligt de werkzaamheidsgraad onder gebruikers ook daadwerkelijk aanzienlijk hoger dan onder niet-gebruikers, wat aangeeft dat het systeem inderdaad werkenden ontlast (DWSE, 2020: 16). Ook wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat het gebruik van dienstencheques leidt tot een hogere werkzaamheidsgraad onder vrouwelijke gebruikers (Raz-Yurovich & Marx, 2018), volgens IDEA Consult op basis van enquêtegegevens geschat op ongeveer 14.000 VTE (2019). Bovendien geeft maar liefst 95% van de gebruikers aan een betere levenskwaliteit te ondervinden dankzij het gebruik van dienstencheques, 94% geeft aan dat het stelsel leidt tot een betere balans tussen werk en privé, en 92% geeft aan minder stress te ervaren dankzij het gebruik van dienstencheques (Idea Consult, 2019). Dat zijn overtuigende cijfers die onderstrepen dat de perceptie leeft bij gebruikers dat de combinatie werk/gezin verbeterd is door het gebruik van het stelsel. Onbeantwoord blijft evenwel in welke mate dit effect ook bewerkstelligd zou worden met een huishoudhulp op de zwarte markt, en hoeveel van deze gezinnen gebruik zouden maken van huishoudhulp op de zwarte markt in de afwezigheid van het DC-stelsel.

1.4 MATTHEUSEFFECT

Wellicht werkt het stelsel zelfs té goed voor een groot deel van de gebruikers: al geruime tijd luidt er de kritiek dat het stelsel lijdt aan een Mattheuseffect, waarbij voornamelijk rijkere tweeverdieners genieten van een stelsel dat (deels) bedoeld is om lagere inkomens te helpen (Marx & Vandellannoote, 2014). Deze discussie gaat evenwel voorbij aan de doelstelling van jobcreatie voor laaggeschoolden (zie sectie 1.2). Uit fiscale cijfers blijkt inderdaad dat het gebruik van de dienstencheques hoger ligt naarmate het gezinsinkomen stijgt (zie nota DF&B in het kader van de VBH). Met andere woorden, het zijn vooral rijkere tweeverdieners die genieten van de lage (gesubsidieerde) prijs van de dienstencheque. De eerder beperkte prijselasticiteit (DF&B/DWSE, 2019) hangt duidelijk samen met het feit dat voor een groot deel van de gebruikers een kleine prijsverhoging (of belastingaftrekverlaging) makkelijk te verteren is, en dus weinig impact heeft op de daadwerkelijke consumptie. Ook de wachtlijsten bij de ondernemingen spelen hier waarschijnlijk een rol: er is meer vraag naar werknemers dan het huidige aanbod aankan, waardoor bij een prijsverhoging gebruikers voor wie de prijs te hoog wordt vrij snel zullen worden vervangen door nieuwe, wachtende gebruikers. Onderzoek met Waalse data heeft echter al wel aangetoond dat elasticiteiten sterker fluctueren voor verschillende inkomenscategorieën (Vanheukelom, 2019). Toekomstig onderzoek³ moet uitwijzen of dit ook het geval is voor Vlaanderen maar er is weinig reden om aan te nemen dat dit niet zo zou zijn. De belangrijkste vraag hierbij is: kunnen lagere inkomensgroepen nog gebruik maken van de dienstencheque bij

---

² Gepland voor het jaarrapport 2020

³ Gepland voor het jaarrapport 2019/2020

een prijsverhoging, of versterkt een prijsverhoging enkel het ongewenste Mattheuseffect doordat enkel nog de hogere inkomensgroepen gebruik blijven maken van de maatregel? Mogelijke opties om het stelsel toegankelijk te houden voor lagere inkomens, in het bijzonder bij een verdere prijsverhoging, zijn de invoering van een sociale dienstencheque of door de hoogte van de belastingaftrek inkomensafhankelijk te maken. Dit zijn nuttige toekomstige onderzoekspistes.

1.5 ANDERE NEVENEFFECTEN

Andere neveneffecten, voorbij de directe doelstellingen van het stelsel, zijn veeltalig. Er zijn sterke aanwijzingen dat het stelsel bijdraagt aan een kostenverlaging in de zorg, doordat ouderen die gebruik maken van dienstencheques langer thuis kunnen blijven wonen. In de zorgsector wordt deze ontwikkeling echter sceptisch onthaald, omdat er de indruk bestaat dat dienstenchequewerknemers zorgkundig werk doen waarvoor ze niet gekwalificeerd zijn. Uitgebreid onderzoek hierover is niet voor handen.

Een ander potentieel probleem is de steeds beperktere doorstroming (uitstroom) vanuit het DC-stelsel. Idealiter functioneert de DC-job als een springplank, maar meer en meer lijkt de sector een eindbestemming te worden voor werknemers. Vooral de beperktere mate waarin geïnvesteerd wordt in de scholing van werknemers door de commerciële instellingen dient hier zorgen te baren (Idea Consult, 2015). Er zijn hier wel al stappen gezet de afgelopen jaren met de subsidiering van de opleidingen voor dienstenchequewerknemers via het Opleidingsfonds dienstencheques. Ook het sectoraal vormingsfonds dienstencheques heeft hier al stappen ondernomen.

Het DC-stelsel is onder vuur gekomen vanwege discriminerende praktijken. Uit mystery shopping-onderzoek, waarbij bedrijven werden opgebeld en gevraagd werden of het mogelijk is een huishoudhulp in te huren met/zonder (een specifieke) etnische herkomst, blijkt dat in Vlaanderen slechts 1 op 3 bedrijven afwijzend reageert op dit verzoek om te discrimineren op basis van etnische origine (Spaas, 2015). In het algemeen kan het echter als positief neveneffect worden beschouwd dat dankzij de formalisering van de huishoudsector er meer effectieve controle kan plaatsvinden op discriminatie en er effectiever beleid gemaakt kan worden om discriminatie tegen te gaan dan in een context waarin de huishoudsector volledig informeel is. Ook de organisatie van de arbeid via een derde partij biedt meer mogelijkheden voor de effectieve regulering en monitoring van de arbeidsvoorwaarden (hoewel dit tot dusver te weinig gebeurt). De formalisering van de sector zorgt met andere woorden ervoor dat problemen van discriminatie en slechte arbeidsvoorwaarden beter in kaart kunnen worden gebracht.

1.6 RENDABILITEIT VAN DE DIENSTENCHEQUEONDERNEMINGEN

Globaal gezien hadden dienstenchequebedrijven in 2018 een goede financiële gezondheid. De spending review ondernomen door DF&B/DWSE concludeert onder andere dat de rendabiliteit van dienstencheque-ondernemingen is toegenomen in de meest recente jaren (DF&B/DWSE, 2019). Er zijn echter belangrijke verschillen tussen de verschillende types ondernemingen: vzw's en publieke vzw's zijn vaker verlieslatend (bijna 1 op 2) dan commerciële ondernemingen (14%) (DWSE, 2020). Problematisch voor de rendabiliteit van de dienstenchequebedrijven is de constatering dat de indexering van de subsidie achterblijft bij de loonindexering, waardoor er juist sprake zou zijn van een structurele daling in de rendabiliteit van dienstenchequeondernemingen. Om dit te compenseren is er sprake van een trend richting schaalvergroting, zeker voor de commerciële dienstenchequebedrijven. In het algemeen kan worden vastgesteld dat vzw's en pwa's wel een sterkere liquiditeits- en solvabiliteitspositie hebben dan commerciële bedrijven.

Dit kan in belangrijke mate te maken hebben met het feit dat winsten van vzw's en pwa's meestal integraal worden gereserveerd in de organisatie en niet wegvloeien naar aandeelhouders (DWSE, 2020). Toekomstig onderzoek zal de rendabiliteit van dienstencheque-ondernemingen en de verschillen tussen de types ondernemingen verder in kaart moeten brengen.

2 WELKE LESSEN KUNNEN WE TREKKEN UIT DE 'BEST PRACTICES' IN HET BUITENLAND, M.B.T. GROOTTE EN SOORT VAN UITGAVEN EN INKOMSTEN?

2.1 NEDERLAND

In het algemeen is het ingewikkeld om 'best practices' uit het buitenland te formuleren omdat het Belgische dienstenchequestelsel vrij uniek is. In Nederland bestaat er bijvoorbeeld geen vergelijkbare regeling. De bestaande regeling in Nederland voor huishouddiensten heet *Regeling dienstverlening aan huis*, waarmee huishoudhulp via een uitzonderingsregeling 'wit' vergoed kan worden op een vergelijkbare manier als het mini-jobs-systeem in Duitsland (zie Tabel 1). Dit systeem is echter vrijwel kosteloos voor de overheid, aangezien het werk niet gesubsidieerd wordt en er slechts beperkte sociale rechten worden opgebouwd door de werknemer⁴. Het is dus vooral een regeling die poogt huishoudelijk werk uit de illegaliteit te halen, en daar bovendien slechts in beperkte mate in slaagt (De Correspondent, 2018). De Nederlandse overheid heeft wel ooit een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid een stelsel in te voeren gemodelleerd naar Belgisch voorbeeld, maar dit werd door de onderzoekscommissie afgedaan als te duur en bovendien te fraudegevoelig (Volkskrant, 2014).

2.2 OOSTENRIJK

In Oostenrijk bestaat een service voucherstelsel dat ook huishoudelijke diensten reguleert, maar het stelsel is vooral bekend dankzij de mogelijkheid om 'live-in' zorghulp in te huren, voornamelijk arbeidsmigranten uit Oost-Europa. Het doel van het stelsel in Oostenrijk is dan ook voornamelijk om een betaalbare oplossing te vinden voor langdurige en intensieve zorg (Winkelmann, Schmidt & Leichsenring, 2015). Het Oostenrijkse stelsel wordt door experts vooral beschreven als een voorbeeld van een duale arbeidsmarkt in de zorg: een afgeschermd sector voor Oostenrijkers, met goede sociale rechten en arbeidsvoorwaarden, en een aparte zorgsector voor immigranten, veelal afkomstig uit Oost-Europa, met beperkte sociale rechten en slechte arbeidsvoorwaarden. Zo worden de werknemers min of meer gedwongen als zelfstandige te werken, waardoor er een systeem van prijsconcurrentie en gebrek aan regulering is ontstaan waarvan de werknemers uiteindelijk de nadelen ondervinden (Carbonnier & Morel, 2015; Shire, 2015; Winkelmann, Schmidt & Leichsenring, 2015).

2.3 FRANKRIJK

In het Franse stelsel *Chèque emploi service universel* is de vooropgestelde doelstelling dan wel grotendeels overeenkomstig met België: jobs creëren voor laaggeschoolden en het ondersteunen

---

⁴ Frank Vandenbroucke schreef al eens dat de wijze waarop Nederland dit organiseert in strijd met het verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties uit 2011, aangezien het toegeeft dat deze arbeid bestaat, maar weigert er een statuut of sociale rechten aan te verbinden (De Correspondent, 2018)

van tweeverdieners bij het combineren van werk en privé (Guiraudon & Ledoux, 2015). In beide stelsels is sprake van een overheidssubsidie door middel van belastingkredieten, hoewel de Franse subsidie uitgebreider is. Het Franse systeem is dan ook veelvuldig bekritiseerd als cadeautje voor de rijken (Marbot, 2008) vanwege een sterk Mattheuseffect en de hoge publieke kosten (Guiraudon & Ledoux, 2015), hoewel een (beperkte) vergelijking met het Belgische stelsel juist de hoogte van de terugverdieneffecten van het Franse stelsel onderstreept (Idea Consult, 2018). Hoewel het Franse stelsel de optie biedt om via een derde partij te worden tewerkgesteld, blijkt dat in het merendeel van de gevallen werknemers direct bij de familie in dienst worden genomen. Hierdoor zijn werknemers in het Franse stelsel vaker blootgesteld aan de typische risico's die komen kijken bij een dergelijke typische hiërarchische arbeidsrelatie, waar Belgische DC-werknemers deels aan ontsnappen.

Op basis van de vergelijkbare stelsels zijn er weinig concrete aanbevelingen te doen. Het Vlaamse stelsel kent haar problemen maar andere stelsels lijken niet direct oplossingen te bieden voor deze problemen. Een diepgaande analyse van de terugverdieneffecten van het Franse stelsel en een vergelijking daarvan met het Vlaamse stelsel zou wel inzichten kunnen bieden in hoe de terugverdieneffecten in Vlaanderen verder te verhogen.

Tabel 1. Dienstencheques en vergelijkbare stelsels in Vlaanderen, Nederland, Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk

	Vlaanderen	Frankrijk	Oostenrijk	Duitsland	Nederland
Naam stelsel	Dienstencheques	Chèque emploi service universel (CESU)	Dienstleistungscheck	Mini-jobs	Regeling dienstverlening aan huis
Bereik van diensten	Huishouddiensten	Huishouddiensten Persoonlijke diensten Zorgdiensten	Zorgdiensten Huishouddiensten	Huishouddiensten Zorgdiensten Persoonlijke diensten	Huishouddiensten Persoonlijke diensten Zorgdiensten
Ingangsdatum stelsel	2016 (2004) (6 ^e staatshervorming)	2005 (Plan Borloo)	2006	2003 (Hartz II)	2007
Type stelsel	Cheques/belastingkrediet)	Cheques/belastingkrediet	Cheques/belastingkrediet	Belastingkrediet	Anders
Voornaamste doelstellingen stelsel	Jobcreatie	Jobcreatie Combinatie werk/gezin	Betaalbare 'live-in' zorg Tegengaan zwart werk	Tegengaan zwart werk Combinatie werk/gezin	Tegengaan zwart werk
Doelgroep (werknemers)	Laaggeschoolden Werklozen/inactieven Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt	Laaggeschoolden Werklozen/inactieven Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt	Immigranten	Studenten Bijverdieners	Huishoudelijk werkers op de zwarte markt
Meest voorkomende statuut werknemer	Loontrekkende (derde partij)	Loontrekkende (familie)	Zelfstandige (met bemiddelende derde partij)	Loontrekkende (familie)	Loontrekkende (familie)
Sociale rechten werknemer	Volledig	Volledig, met uitzonderingen	Beperkt, vooral door het zelfstandige statuut	Beperkt	Geen
Kosten stelsel	Substantieel	Substantieel	(eerder) Beperkt	Beperkt	Geen

Bron: verschillende, zie bronnen in tekst. Tabel opgesteld door DWSE.

3 IS DE BEVOEGDHEIDSVERDELING TUSSEN OVERHEDEN EN/OF T.O.V. DE PRIVATE SECTOR VOOR VERBETERING VATBAAR?

Sinds de zesde staats hervorming is het dienstenchequestelsel een regionale bevoegdheid geworden. Onder andere de spending review, maar ook eerdere onderzoeken door IDEA, wijzen op een ongelijke kosten/baten-verdeling tussen de verschillende overheden, met name wat betreft terugverdieneffecten (zie volgende sectie). De kosten van het DC-stelsel (uitvoering, administratie, subsidiering) worden grotendeels gedragen door de regionale overheden, terwijl de terugverdieneffecten (personenbelasting, sociale bijdragen, vennootschapsbelasting) grotendeels terecht komen bij de federale overheid (met uitzondering van de opcentiemen van de personenbelasting). De federale dotatie aan de regio's is niet kostendekkend, en groeit ook niet mee met de stijgende kosten van het stelsel. De spending review concludeert dat de regionalisering van het dienstenchequestelsel bij de zesde staats hervorming voor de federale overheid een financieel gunstige zaak was. Een betere verdeling van de kosten en baten van het stelsel tussen de federale en regionale overheden, bijvoorbeeld bij een volgende staats hervorming, zou eraan kunnen bijdragen dat het DC-stelsel in de regio's minder als een financiële last wordt ervaren. Er zijn op dit moment geen concrete aanbevelingen over de uitbesteding van de administratie van de dienstencheques aan Sodexo.

4 HOE KUNNEN DE ONDERZOCHE REGELINGEN WORDEN ONTWORPEN ZODAT ZE TOT MINDER BUREAUCRATIE EN OVERHEAD LEIDEN? (ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING)

Binnen het dienstenchequestelsel wordt nog altijd gebruik gemaakt van twee aparte betaalmethoden: een papieren cheque, en een elektronische cheque. De elektronische cheque wordt geassocieerd met lagere administratieve kosten en lagere fraudegevoeligheid. In het kader van administratieve vereenvoudiging is het dat ook nuttig om het gebruik van de elektronische cheque te bevorderen. Dit gebeurt vrijwel automatisch, dankzij het verhoogde gebruiksgemak van de elektronische cheque voor velen. Het percentage elektronische cheques stijgt dan ook jaarlijks en was in 2020 reeds 70%. Bij jongere gebruikers ligt dit percentage zelfs rond de 80%. Zelfs 40% van de oudere gebruikers (80+) gebruiken nu elektronische cheques. De afweging hier is om het stelsel aan de ene kant gebruiksvriendelijk te houden voor oudere gebruikers, een groeiende groep gebruikers die nog altijd papieren cheques verkiezen, en aan de andere kant de administratieve kosten te beperken. Op dit moment zijn hierrond geen concrete aanbevelingen.

5 OP WELKE MANIER(EN) KAN ER EEN BESPARING AAN UITGAVENZIJDEN VAN 5% RESPECTIEVELIJK 15% WORDEN GEREALISEERD?

Het dienstenchequestelsel wordt wel eens bekritiseerd vanwege haar hoge bruto kost. Het stelsel is inderdaad verreweg de duurste maatregel van het Departement WSE. Meerdere rapporten (in het kader van de VBH) hebben echter onderstreept dat de terugverdieneffecten van het stelsel zeer significant zijn, en dat de netto-kost van het stelsel (de bruto-kost min de terugverdieneffecten) als richtlijn zou moeten worden gebruikt voor een correcte financiële evaluatie van het stelsel. In het algemeen blijken zulke terugverdieneffecten zeer hoog: tussen de 70% en 87% van de totale bruto kostprijs wordt terugverdiend⁵, hoewel deze voornamelijk terugvloeien naar de federale overheid, zoals vermeld in punt 3 (Idea Consult, 2019; DF&B/DWSE, 2019). Terugverdieneffecten kunnen bevorderd worden door, bijvoorbeeld, ervoor te zorgen dat een groter aandeel uitkeringsgerechtigden instroomt, waardoor tegelijkertijd de kosten van de uitkeringen dalen en de geïnde belastingen toenemen.

Een kostenbesparing in de orde van 5%-15% zou zich logischerwijs bevinden in de hoge subsidiering van de aanschafprijs van de dienstencheque, of in de particuliere fiscale aftrek van diezelfde cheque, die momenteel in Vlaanderen nog altijd op 20% staat (dit is onderdeel van een afzonderlijke analyse door het Departement Financiën & Begroting). In die zin zijn de analyses die zijn ondernomen door verschillende actoren (in de Spending review, door IDEA Consult, maar ook modellen van WSE) wat betreft de prijselasticiteit een relevante onderneming geweest. De centrale vraag die daar wordt gesteld is wat de impact is van een verhoging van de aanschafprijs (m.a.w. een verlaging van de subsidiering) op de afname van het aantal dienstencheques. Er is behoorlijk wat indicatie uit deze onderzoeken dat de consumptie van dienstencheques vrij onelastisch is – m.a.w. er is slechts een beperkte impact van prijsverhogingen op de consumptie van de cheques.

Specifiek kwamen de verschillende onderzoeken tot licht andere resultaten. De studie van Idea Consult kwam (2018) op basis van publiekelijk beschikbare data voor de periode 2009-2015 tot een prijselasticiteit van -1,16, wat een afname in consumptie van 1,16% bij een prijsstijging van 1% zou betekenen. Een studie van KU Leuven op basis van belastinggegevens gaat uit van een prijselasticiteit van -0,28, oftewel een consumptiedaling van 0,28% bij een prijsstijging van 1%. Een studie van Van Heukelom (2019) wijst dan weer op een prijselasticiteit van -0,18, ook op basis van belastinggegevens. De spending review gaat dan weer uit van een elasticiteit van -0,85. Ten slotte komt het model van het departement WSE op een elasticiteit van -0,20 op basis van gebruikersdata van Sodexo. De verschillen tussen deze modellen kunnen deels worden verklaard door de verschillende typen data die worden gebruikt en de gehanteerde definitie van prijs (aankoopprijs of nettoprijs). In het algemeen gesproken duiden deze onderzoeken echter op een vrij lage prijselasticiteit. Uit sommige van deze onderzoeken blijkt tevens dat een verlaging van de fiscale aftrek een kleinere impact heeft op de afname in consumptie dan een verlaging van de verkoopprijs, hoewel dit nog verder empirisch onderzocht zou moeten worden.

Onderstaand zijn twee scenario's uitgewerkt: één scenario onderzoekt de impact van een verhoging van de aankoopprijs van de dienstencheques met 0,5 euro, 1 euro en 1,5 euro op de subsidiekosten van de Vlaamse overheid; de ander onderzoekt de impact van de indexering van de aankoopprijs (100%) op de overheidssubsidie. Deze berekeningen leunen op twee assumpties:

---

⁵ De kosten van de opbouw van pensioenrechten zijn in deze berekeningen evenwel niet meegenomen.

ten eerste wordt er vanuit gegaan dat als de aankoopprijs wordt verhoogd, de consumptie daalt met een vastgestelde elasticiteitsfactor in dat jaar, maar de jaren erop herstelt de consumptie zich weer, als de aankoopprijs ten minste niet opnieuw wordt verhoogd. Deze assumptie is allicht realistischer voor kleine prijsverhogingen dan voor grote prijsverhogingen. Ten tweede wordt er vanuit gegaan dat als de prijs in een bepaald jaar niet wordt verhoogd, de consumptie toeneemt met de factor bepaald door het simulatiemodel van WSE. De berekeningen worden opgesteld voor twee verschillende elasticiteiten: een lage elasticiteit uit het simulatiemodel van de studiedienst van WSE (-0,2) en een hoge elasticiteit gebruikt in de spending review (-0,85). Op deze manier komen we telkens tot een minimale en een maximale besparing voor elk scenario. In werkelijkheid spelen nog andere factoren mee die de consumptie van dienstencheques mee bepalen, waardoor de berekeningen inherent onzeker zijn. Bovendien houden de berekeningen geen rekeningen met terugverdieneffecten: het zijn brutobesparingen. De besparingsscenario's worden dus best opgevat als een ruwe indicatie van de brutobesparingen.

5.1 VERHOOGING VAN DE AANKOOPPRIJS MET €0,5, €1 OF €2 VOLLEDIG TEN BATE VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De eerste vier rijen in tabel 2 geven weer wat het verloop van het gebruik van dienstencheques en de totale subsidie- en administratiekosten die daarbij komen kijken. Aangezien de huidige aankoopprijs op 9 euro ligt, met een inruilwaarde van 23,48 euro en een subsidie van 14,48 per cheque (geldig vanaf 1/1/2021), evolueert het gebruik van de dienstencheques (volgens het simulatiemodel van de studiedienst van WSE) jaarlijks met ongeveer een factor van 1,02. De totale subsidie van alle cheques samen zou dan evolueren van 1,295 miljard in 2022 tot 1,361 miljard in 2025 dankzij deze aanhoudende groei. De administratiekosten evolueren mee: van 10,49 miljoen in 2022 tot 11,03 miljoen in 2025.

De volgende vier rijen geven weer hoe deze parameters evolueren bij een verhoging van de aankoopprijs van 0,5 euro. De subsidiekosten per cheque worden dan verminderd met 0,5 euro tot 13,98 euro. De totale inruilwaarde blijft gelijk. Het gebruik van DC en het aantal VTE bij de dienstencheque-ondernemingen dalen dan met 1,11% bij een elasticiteit van -0,2 en met 4,72% bij een elasticiteit van -0,85. Bij een lage elasticiteit is de verwachting dat in 2023 het gebruik van DC reeds weer op het niveau zit van 2022 zonder prijsverhoging, terwijl bij de toepassing van een hoge elasticiteit dit niveau pas in 2025 weer bereikt wordt. Hieruit blijkt al het belang van een juiste berekening van de elasticiteit. De totale subsidiekosten van de cheques nemen op twee wijzen af: ten eerste is er een besparing door een verlaging van het gebruik van DC, die groter is bij een hogere elasticiteit. Ten tweede is er een besparing van een 0,5 euro per gebruikte cheque, die iets hoger ligt bij een lagere elasticiteit, aangezien er meer cheques gebruikt worden in dat scenario. De administratiekosten nemen ook af, maar deze besparing valt in het niet bij de besparing op de subsidie van de cheques. De rijen 'totale besparing' geven weer hoeveel er bespaard wordt ten opzichte van het scenario waar er geen prijsverhoging had plaatsgevonden. Deze besparingen zijn niet cumulatief weergegeven: m.a.w. elk jaar is een afzonderlijke besparing t.o.v. het betreffende jaar in het scenario zonder prijsverhoging. Uiteindelijk zal de brutobesparing jaarlijks tussen de 4,53% (lage elasticiteit) en 8,01% (hoge elasticiteit) liggen bij een verhoging van de aankoopprijs tot 9,50 euro.

Ook de scenario's waarbij er een prijsverhoging met 1 euro en met 2 euro plaatsvindt, worden weergegeven in tabel 1. De initiële daling in het gebruik van DC is veel steviger in deze scenario's: tussen de 2,22%-9,44% voor een verhoging tot 10 euro van de aanschafprijs, en tussen de 4,44%-18,98% voor een verhoging tot 11 euro. Ook de totale subsidiekosten dalen aanzienlijk: tussen de 8,98%-16,45% voor een verhoging tot 10 euro, en tussen de 17,65%-30,10% voor een verhoging

tot 11 euro. Om zeker een brutobesparing van 5% te realiseren, zal een verhoging van de aanschafprijs tot 9,5 euro waarschijnlijk volstaan. Om zeker een brutobesparing van 15% te realiseren, zal een verhoging van de aanschafprijs tot 11 euro nodig zijn. De nettobesparingen die op deze manier zullen worden gerealiseerd zullen weliswaar aanzienlijk lager zijn. Bovendien zal de tewerkstelling in de sector dalen (procentueel is deze daling gelijk aan de daling van het aantal dienstencheques).

5.2 INDEXATIE VAN DE INRUILWAARDE (100%) VOLLEDIG TEN BATE VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Een andere optie is om de inruilwaarde van de DC te indexeren. In dit model is de assumptie dat er een jaarlijkse indexatie plaatsvindt. De administratiekosten konden niet geschat worden in deze optie, maar deze zullen waarschijnlijk op beperkte wijze fluctueren (in lijn met de scenario's van prijsverhoging in tabel 2). In deze indexatiescenario's wordt de inruilwaarde geïndexeerd en wordt deze indexatie volledig doorgerekend aan de gebruiker. De overheidssubsidie blijft ongeveer gelijk, of daalt licht dankzij het verschil tussen de afgeronde aankoopprijs en de 'indexatieprijs'. Het grootste voordeel van deze optie is dat het tegemoetkomt aan de vraag van de sector om een betere rendabiliteit van de ondernemingen te waarborgen. Het voordeel voor de overheid wordt in dit scenario, zoals gezegd, behalve in de afname van het gebruik van de DC, gevonden in het verschil tussen de afgeronde aankoopprijs en de aankoopprijs gecorrigeerd voor indexatie (tabel 3). Het verschil tussen de twee scenario's ligt dan ook volledig in de afronding: in de bovenste vier rijen van tabel 3 wordt afgerond op halve euro's, waardoor de besparing voor de overheid voornamelijk komt door de afname in gebruik van DC. In de onderste vier rijen van tabel 2 wordt er telkens afgerond op hele euro's, waardoor er een bijkomende (weliswaar variabele) besparing voor de overheid bijkomt. In beide gevallen zal een dergelijke indexatie uitkomen op een gemiddelde besparing van minstens 5% en maximaal 16%. In het eerste scenario zal de besparing in het eerste jaar beperkter zijn, maar doordat de prijs jaarlijks toeneemt, zal de besparing in 2025 oplopen tot 9,12%-20,80% vergeleken met een onveranderde situatie in 2025. In het tweede scenario (onderste vier rijen van tabel 3) ligt de besparing hoger in de jaren 2022 en 2024, de jaren waarin een daadwerkelijke verhoging van de aankoopprijs wordt doorgevoerd. Het is evenwel mogelijk dat bij zulke grote prijsverhogingen het herstel in gebruik van DC niet zo groot is als wordt aangenomen in het model, waardoor de besparingen in 2023 en 2025 ook hoger uitvallen.

5.3 BESPARINGSSCENARIO'S: CONCLUSIES EN BEDENKINGEN

Een vergelijkende tabel (tabel 4) toont de verschillen tussen de verschillende besparingsscenario's. Uit deze opties blijkt dat een besparingsscenario van minstens 5% van de totale subsidie wordt bereikt in twee scenario's: een verhoging van de aankoopprijs van de dienstencheques met 0,5 euro (van 9 tot 9,5 euro); en een indexatie van de inruilwaarde op 100% (afronding van de aankoopprijs op halve euro's). Het scenario waarbij wordt afgerond op hele euro's komt iets boven de 5% uit maar is wel eerder van dezelfde grootorde. Pas bij een verhoging van de aankoopprijs met 2 euro (van 9 tot 11 euro) wordt er minstens een brutobesparing van 15% verzekerd. Dit betreft echter wel de minimale besparingen. Dankzij de complexiteit rond het bepalen van de elasticiteit van dienstencheques ligt de maximale besparing een stuk hoger. Een verhoging met 1 euro (van 9 euro tot 10 euro) zou dan al een besparing van 15% kunnen bewerkstelligen. Ook het indexatiescenario waarbij wordt afgerond op hele euro's zou maximaal ruim 15% besparen op subsidie.

Het is goed denkbaar dat prijselasticiteiten fluctueren voor verschillende prijsniveaus, iets waar in deze nota geen rekening werd gehouden. Dit zou betekenen dat grotere prijsverhogingen een relatief grotere impact hebben op het gebruik van DC dan kleine prijsverhogingen, en dus leiden tot veel grotere brutobesparingen. De geschetste scenario's houden ook geen rekening met de verschillende elasticiteiten van verschillende inkomensgroepen. Het is aannemelijk dat een algemene prijsverhoging (of verlaging van de fiscale aftrek) tot gevolg heeft dat een groot deel van de gebruikers – rijkere tweeverdieners – de prijs gemakkelijk zal kunnen blijven betalen, maar dat de consumptie sterker daalt voor lagere inkomenscategorieën. Een prijsverhoging zal dan een denivellerend effect hebben en daarmee het stelsel ontoegankelijker maken voor lagere inkomens. Lagere inkomens zullen dan mogelijk minder gebruik maken van de dienst, waardoor de arbeidsproductiviteit onder deze inkomenscategorie zal dalen. In het algemeen dient de vraag te worden gesteld of een algemene prijsverhoging tot gevolg zal hebben dat het Mattheuseffect binnen het stelsel wordt versterkt en in welke mate een dergelijke ontwikkeling wenselijk of kwalijk wordt bevonden. Toekomstig onderzoek zal dit nog verder moeten evalueren.

Terugverdieneffecten werden ook niet opgenomen in deze berekeningen. Een verhoging van de aankoop prijs zal allicht meerdere negatieve effecten hebben op de terugverdieneffecten binnen het stelsel. Zo zal in het algemeen de arbeidsproductiviteit afnemen: zowel onder de DC-werknemers, waardoor er nieuwe werklozen zullen ontstaan, als onder gebruikers, voor wie de eigen arbeid altijd afgewogen dient te worden tegen de kost van het gebruik van dienstencheques. Bij een hogere kost zullen meer gebruikers berekenen dat het wellicht gunstiger is de huishoudelijke arbeid zelf te ondernemen, of op de zwarte markt te laten uitvoeren. Dit zal ook een negatief effect hebben op de uitgaven van Vlaamse huishoudens, aangezien het inkomen daalt door de verlaagde arbeidsproductiviteit, en dus op de BTW-opbrengsten van de overheid. Dit effect zal ook zeker gevoeld worden door oudere gebruikers, die kunnen verkiezen om gebruik te maken van de (voor de overheid duurdere) diensten aangeboden door het departement Welzijn in het kader van thuiszorg. Met andere woorden, de complexiteit van de maatregel maakt dat het lastig is de impact van een prijsverhoging volledig en correct in kaart te brengen.

Tabel 2. Scenario's prijsverhoging.

Jaartal	Prijs/DC	Subsidie/DC	Inruilwaarde	Gebruik DC LE	Gebruik DC HE	% daling VTE LE	% daling VTE HE	Totale subsidie LE	Totale subsidie HE	Administratiekosten
Aankoopprijs 9 euro										
2022	€ 9,00	€ 14,48	€ 23,48	89.411.021				€ 1.294.671.584		€ 10.494.171
2023	€ 9,00	€ 14,48	€ 23,48	90.476.065				€ 1.310.093.421		€ 10.619.175
2024	€ 9,00	€ 14,48	€ 23,48	92.230.522				€ 1.335.497.959		€ 10.825.096
2025	€ 9,00	€ 14,48	€ 23,48	94.006.769				€ 1.361.218.015		€ 11.033.574
Verhoging aankoopprijs naar 9,5 euro										
2022	€ 9,50	€ 13,98	€ 23,48	88.417.575	85.188.854	1,11%	4,72%	€ 1.236.077.701	€ 1.190.940.176	€ 10.459.427
2023	€ 9,50	€ 13,98	€ 23,48	89.470.785	86.203.604	1,11%	4,72%	€ 1.250.801.580	€ 1.205.126.388	€ 10.585.012
2024	€ 9,50	€ 13,98	€ 23,48	91.205.749	87.875.212	1,11%	4,72%	€ 1.275.056.366	€ 1.228.495.468	€ 10.791.615
2025	€ 9,50	€ 13,98	€ 23,48	92.962.260	89.567.581	1,11%	4,72%	€ 1.299.612.392	€ 1.252.154.787	€ 11.000.763
Verhoging aankoopprijs naar 10 euro										
2022	€ 10,00	€ 13,48	€ 23,48	87.424.129	80.966.687	2,22%	9,44%	€ 1.178.477.263	€ 1.081.714.932	€ 10.424.683
2023	€ 10,00	€ 13,48	€ 23,48	88.465.506	81.931.144	2,22%	9,44%	€ 1.192.515.019	€ 1.094.600.077	€ 10.550.848
2024	€ 10,00	€ 13,48	€ 23,48	90.180.975	83.519.903	2,22%	9,44%	€ 1.215.639.548	€ 1.115.825.898	€ 10.758.135
2025	€ 10,00	€ 13,48	€ 23,48	91.917.751	85.128.394	2,22%	9,44%	€ 1.239.051.278	€ 1.137.315.340	€ 10.967.951
Verhoging aankoopprijs naar 11 euro										
2022	€ 11,00	€ 12,48	€ 23,48	85.437.238	72.522.173	4,44%	18,89%	€ 1.066.256.725	€ 905.076.722	€ 10.355.196
2023	€ 11,00	€ 12,48	€ 23,48	86.454.947	73.386.041	4,44%	18,89%	€ 1.078.957.736	€ 915.857.793	€ 10.482.522
2024	€ 11,00	€ 12,48	€ 23,48	88.131.429	74.809.099	4,44%	18,89%	€ 1.099.880.230	€ 933.617.552	€ 10.691.174
2025	€ 11,00	€ 12,48	€ 23,48	89.828.732	76.249.830	4,44%	18,89%	€ 1.121.062.577	€ 951.597.883	€ 10.902.328

*Noot. LE = lage elasticiteit (= -0,2), HE = hoge elasticiteit (= -0,85)

Tabel 2. Scenario's prijsverhoging (vervolgd)

Besparing door afname gebruik DC LE	Besparing door afname gebruik DC HE	Besparing door prijsverhoging LE	Besparing door prijsverhoging HE	Besparing administratieve kosten	Totale besparing LE	Totale besparing HE	procentuele besparing LE	procentuele besparing HE
Verhoging kostprijs naar 9,5 euro								
€ 24.995.205	€ 61.136.982	€ 33.598.679	€ 42.594.427	€ 34.744	€ 58.628.628	€ 103.766.152	4,53%	8,01%
€ 25.292.942	€ 61.865.232	€ 33.998.898	€ 43.101.802	€ 34.163	€ 59.326.004	€ 105.001.197	4,53%	8,01%
€ 25.783.408	€ 63.064.885	€ 34.658.184	€ 43.937.606	€ 33.481	€ 60.475.073	€ 107.035.972	4,53%	8,01%
€ 26.279.965	€ 64.279.437	€ 35.325.659	€ 44.783.791	€ 32.811	€ 61.638.434	€ 109.096.039	4,53%	8,01%
Verhoging kostprijs naar 10 euro								
€ 39.261.087	€ 122.273.963	€ 76.933.234	€ 90.682.689	€ 69.488	€ 116.263.809	€ 213.026.140	8,98%	16,45%
€ 39.728.757	€ 123.730.463	€ 77.849.645	€ 91.762.881	€ 68.327	€ 117.646.729	€ 215.561.671	8,98%	16,45%
€ 40.499.153	€ 126.129.769	€ 79.359.258	€ 93.542.291	€ 66.961	€ 119.925.372	€ 219.739.021	8,98%	16,45%
€ 41.279.117	€ 128.558.874	€ 80.887.621	€ 95.343.801	€ 65.623	€ 122.232.360	€ 223.968.298	8,98%	16,45%
Verhoging kostprijs naar 11 euro								
€ 67.792.852	€ 244.550.516	€ 160.622.007	€ 145.044.346	€ 138.975	€ 228.553.834	€ 389.733.837	17,65%	30,10%
€ 68.600.386	€ 247.463.546	€ 162.535.300	€ 146.772.082	€ 136.653	€ 231.272.339	€ 394.372.281	17,65%	30,10%
€ 69.930.643	€ 252.262.209	€ 165.687.086	€ 149.618.197	€ 133.922	€ 235.751.651	€ 402.014.329	17,65%	30,10%
€ 71.277.421	€ 257.120.471	€ 168.878.016	€ 152.499.661	€ 131.246	€ 240.286.684	€ 409.751.378	17,65%	30,10%

Noot. LE = lage elasticiteit (= -0,2), HE = hoge elasticiteit (= -0,85)

Tabel 3. Scenario's indexatie van de inruilwaarde (100%)

Jaar	Afgeronde aankoopprijs/DC	Prijs gecorrigeerd voor indexatie/DC	Geïndexeerde inruilwaarde/DC	Deel overheidssubsidie/DC	Gebruik DC LE	Gebruik DC HE	% daling VTE LE	% daling VTE HE	Totale subsidiekosten LE	Totale subsidiekosten HE
Kostprijs 9 euro										
2023	9,00		23,48	14,48	90.476.065				1.310.093.421	
2024	9,00		23,48	14,48	92.230.522				1.335.497.959	
2025	9,00		23,48	14,48	94.006.769				1.361.218.015	
Indexering kostprijs 100% uitgaande van een jaarlijkse indexatie, afronding aankoopprijs op halve euro's										
2022	9,50	9,47	23,95	14,45	88.417.565	85.188.834	1,11%	4,72%	1.277.633.817	1.230.978.650
2023	10,00	9,95	24,43	14,43	87.486.854	81.377.754	3,30%	10,06%	1.262.435.303	1.174.280.997
2024	10,50	10,44	24,92	14,42	86.611.985	77.919.200	6,09%	15,52%	1.248.944.830	1.123.594.863
2025	11,00	10,94	25,42	14,42	85.787.109	74.765.328	8,74%	20,47%	1.237.050.118	1.078.116.023
Indexering kostprijs 100% uitgaande van een jaarlijkse indexatie, afronding aankoopprijs op hele euro's										
2022	10,00	9,47	23,95	13,95	87.424.109	80.966.647	2,22%	9,44%	1.219.566.326	1.129.484.723
2023	10,00	9,95	24,43	14,43	88.465.486	81.931.103	2,22%	9,44%	1.276.556.960	1.182.265.821
2024	11,00	10,44	24,92	13,92	86.857.022	74.966.960	5,83%	18,72%	1.209.049.752	1.043.540.077
2025	11,00	10,94	25,42	14,42	88.529.782	76.410.731	5,83%	18,72%	1.276.599.462	1.101.842.747

Noot. LE = lage elasticiteit (= -0,2), HE = hoge elasticiteit (= -0,85)

Tabel 3. Scenario's indexatie van de inruilwaarde (100%) (vervolgd)

Besparing door afname gebruik DC LE	Besparing door afname gebruik DC HE	Besparing door prijsverhoging LE	Besparing door prijsverhoging HE	Totale besparing LE	Totale besparing HE	Procentuele besparing LE	Procentuele besparing HE
Indexering kostprijs 100% uitgaande van een jaarlijkse indexatie, afronding aankoop prijs op halve euro's							
14.385.240	61.137.269	2.652.527	2.555.665	17.037.767	63.692.934	1,32%	4,92%
43.283.775	131.743.536	4.374.343	4.068.888	47.658.118	135.812.424	3,64%	10,37%
81.356.409	207.227.944	5.196.719	4.675.152	86.553.128	211.903.096	6,48%	15,87%
119.020.671	278.616.072	5.147.227	4.485.920	124.167.897	283.101.992	9,12%	20,80%
Indexering kostprijs 100% uitgaande van een jaarlijkse indexatie, afronding aankoop prijs op hele euro's							
28.770.480	122.274.538	46.334.778	42.912.323	75.105.258	165.186.861	5,80%	12,76%
29.113.187	123.731.045	4.423.274	4.096.555	33.536.461	127.827.601	2,56%	9,76%
77.808.274	249.976.385	48.639.933	41.981.497	126.448.207	291.957.882	9,47%	21,86%
79.306.766	254.790.624	5.311.787	4.584.644	84.618.553	259.375.268	6,22%	19,05%

Noot. LE = lage elasticiteit (= -0,2), HE = hoge elasticiteit (= -0,85)

Tabel 4. Gemiddelde brutobesparing over 4 jaar (2022-2025) per besparingsoptie

	Lage elasticiteit = -0,2	Hoge elasticiteit = -0,85
Verhoging kostprijs		
9,5 euro	4,53%	8,01%
10 euro	8,98%	16,45%
11 euro	17,65%	30,10%
Prijsindexatie 100%		
afronding halve euro's	5,14%	12,99%
afronding hele euro's	6,01%	15,86%

6 REFERENTIES

- Adriaenssens, S., Theys, T., Verhaest, D. & Deschacht, N. (2021). Subsized Household Services and Informal Employment: The Belgian Service Voucher Policy. In: Journal of Social Policy (online first)
- Departement WSE (2018), De afschaffing van de 60%-regel bij dienstenchequebedrijven. Een evaluatie over de periode 2016-2017 (<https://www.vlaanderen.be/publicaties>)
- Departement WSE (2020), Financiële analyse van de dienstenchequebedrijven o.b.v. de jaarrekeningen, intern rapport.
- Departement WSE (2020). Wat weten we over Dienstencheques anno 2020: covernota. (<https://www.vlaanderen.be/publicaties>)
- Desiere, S., & Goesaert, T. (2019). The employment effects of the Belgian service voucher scheme. SPSW Working Paper No.CeSo/SPSW/2019-07. Leuven: Centre for Sociological Research, KU Leuven. , (Research commissioned by the Department of Finance and Budget for the spending review)
- De Correspondent (Bregje Hofstede) (2018). Waarom in België de huishoudster wél eerlijk betaald krijgt. <https://decorrespondent.nl/8877/waarom-in-belgie-de-huishoudster-wel-eerlijk-betaald-krijgt/1131262563222-f9fcf250>
- De Volkskrant (2014). Werkstercheque leidt tot fraude. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/werkstercheque-leidt-tot-fraude~b2eace5c/>
- Guiraudon, V. & Ledoux, C. (2015). The Politics of Tax Exemptions for Household Services in France. In: The Political Economy of Household Services in Europe, eds. Clement Carbonnier and Nathalie Morel. Palgrave Macmillan
- Haigner, S., S. Jenewein, F. Schneider, and F. Wakolbinger (2010), *Acceptance and Perceived Prevalence of the Belgium Service Voucher System*. Gesellschaft für Angewandte Wirtschaftsforschung mbH, Innsbruck.
- Idea Consult (2015), Dienstencheque-ondernemingen onder de loep genomen, VIONA onderzoeksopdracht, Brussel.
- Idea Consult (2018), De dienstencheques 360°doorgelicht, iov Federgon.
- Idea Consult (2019), De terugverdieneffecten van het dienstencheque-stelsel, VIONA onderzoeksopdracht, Valsamis, D., Mertens, K. en Goffin, K.; 25 juni 2019, Idea Consult, 80 blz.
- Idea Consult (2020), Rendabiliteit van dienstencheque-ondernemingen in Vlaanderen iov DWSE, februari 2020.
- Marbot, C. (2008), 'En France, qui recourt aux services a domicile?' in *France, portrait social*. Paris, La documentation française, p. 144.
- Marx, I.; Vandelannoote, D. (2014), Matthew runs amok the Belgian service voucher scheme, IZA discussion paper No. 8717
- Ministry of Finance & Budget and the Ministry of Work & Social Economy (with the support of the SRSS EC), The pilot spending review on service vouchers, October 2019
- Morel, N. & Carbonnier, C. (2015). Taking the Low Road: The Political Economy of Household Services in Europe. In: The Political Economy of Household Services in Europe, eds. Clement Carbonnier and Nathalie Morel. Palgrave Macmillan
- Peeters, A., Gevers, A., Sanders, D. (2006), *Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en -banen 2005. Eindrapport*. In opdracht van Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt en uitgevoerd door Idea Consult, Brussel.
- Peeters, A., Van Pelt, A., Sanders, D. (2007), *Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en -banen 2006. Eindrapport*. In opdracht van Federale Overheidsdienst

Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt en uitgevoerd door Idea Consult, Brussel.

Peeters, A., Van Pelt, A. and Valsamis, D. (2008), *Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en -banen 2007. Eindrapport*. In opdracht van Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt en uitgevoerd door Idea Consult, Brussel.

Peeters, A., Van Pelt, A. and Valsamis, D. (2009), *Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en -banen 2008. Eindrapport*. In opdracht van Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Directie van de integratie van werkzoekenden en uitgevoerd door Idea Consult, Brussel.

Raz-Yurovich, L., Marx, I. (2018). What does state-subsidized outsourcing of domestic work do for women's employment? The Belgian service voucher scheme. *Journal of European Social Policy*, 1-12

Raz-Yurovich, L., Marx, I. (2019), Outsourcing Housework and Highly skilled Women's Labour Force Participation. An Analysis of a policy intervention. *European Sociological Review*, 1-20.

Shire, K. (2015). Family Supports and Insecure Work: The Politics of Household Service Employment in Conservative Welfare Regimes. *Social Politics* 22:2

Spaas, N. (2015). *Dienstencheques: subsidiëren om te discrimineren?* Publicatie Minderhedenforum

Theys, T. (2019). *Spatial and linguistic mismatches in urban and low-skilled labour markets*. PhD Thesis KU Leuven

Van Heukelom, T. (2019), *Measuring the demand-elasticity of service vouchers with respect to a change in the tax reduction*, Research commissioned by the Department of Finance and Budget for the spending review, Department of Economics – KU Leuven, January 2019 (interne working paper)

Winkelmann, J., Schmidt, A.E. & Leichsenring, K. (2015). Regulating Migrants as a Low-Cost Solution for Long-Term Care: The Formalisation of a Dual Care Labour Market in Austria. In: *The Political Economy of Household Services in Europe*, eds. Clement Carbonnier and Nathalie Morel. Palgrave Macmillan

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid
Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56
chris.gaasendam@vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/departement-wse

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Uitgave

Juni 2021